

YENİ HÜKÜMETİN AB YOLCULUĞU

2007, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri açısından kimilerine göre kayıp bir yıl, kimilerine göre de duraklama dönemi. Seçimlerden sonra yani 2007'nin sona ermesine beş ay kala atılacak adımlar, yeni hükümetin AB'ye nasıl baktığının da işareti olacak. Yeni hükümet eğer yola gerçekten devam etmek istiyorsa, uzmanlarımızın çizdiği yol haritasını mutlaka dikkate almalı. Oya **YALIMAN**

Uzun yıllar önce yola çıktık, sert virajlardan, karanlık tünellerden geçtik. Sonunda zor olsa da Avrupa Birliği'ne (AB) çıkan yolu bulduk. Ekim 2005'te bizi AB trenine almalılar için müzakere masasına oturduk. Pek çok konu, bu masada düzeltilmesi gereken eksiklikler olarak sunuldu bize. Türkiye de boş durmadı tabii, ev ödevlerini yerine getirmeye çalıştı. 2007 yılına geldiğimizde ise sert geçen müzakerelerin ve ardı arkası kesilmeyen isteklerin neden olduğu olumsuz rüzgâra seçim süreci de eklenince AB'ye, "Siz bekleyin, biz yeni hükümetimizi kuralım, bu arada kamuoyunun da tepkisi azalır, ondan sonra yeniden buluşalım" mesajı verildi. Seçimler geride kaldı... Seçimden zaferle çıkan AKP'nin hükümeti yeniden kurması bekleniyor. Peki, yeni hükümet önümüzdeki zorlu AB sürecinde hangi adımları atmalı? AB uzmanlarımız, yeni hükümetin AB yolculuğuna nasıl devam etmesi gerektiğini anlattılar...

"DAHA İSTEKLİ VE ÖNYARGISIZ OLMALIYIZ"

İktisadi Kalkınma Vakfı'nın (İKV) yeni başkanı Haluk Kabaaloğlu, Türkiye-AB ilişkileri konusunda daha çok yol alınması gerektiği fikrinde. Kabaaloğlu, yeni hükümeti bekleyen yol haritasını vermeden önce mevcut durumun analizinin iyi yapılması gerektiğini söylüyor. Bu dönemde ilişkileri etkileyecek farklı yaklaşımların, beklentilerin ve önyargıların olduğunu belirten Kabaaloğlu, Türkiye den tüm mevzuatı uygulamaya koymasını istemenin yanlış olduğunu vurguluyor. Kabaaloğlu, "Müzakerelerin ne zaman tamamlanacağı ve tam üyeliğin fülani ne zaman gerçekleşeceği belli değil. Hatta Türkiye'ye üyelik için henüz hedef bir tarih bile verilmedi. Üstelik müzakereler de fevri kararların sonucunda açılmayan dosyalar nedeniyle de hız kesmiş durumda. Bütün bu şartlar altında Türkiye'nin topluluk mevzuatını bugünden yürürlüğe sokmasını beklemek yanlış olur" diyor. Tam üyeliğe hazırlanan Türkiye'ye AB tarafından sağlanan mali desteğin de son derece cüzi boyutlarda kaldığına dikkat çeken Kabaaloğlu, sözlerine şöyle devam ediyor: "AB'nin bir ülkeyi üye yapma konusundaki iradesi, söz konusu ülkeye tahsis ettiği fonların boyutlarıyla ortaya çıkar. Aday ülkeye verdiği destekle, tam üyeliğe ne kadar uddi baktığımızı işaretini verir. Tabii aday ülkelerin hükümetleri de bu konuda önemli rol oynuyor. Türkiye'nin daha talepkâr olması gerekirken, siyasilerimiz 'biz mali yardım olmasa da bu işi yaparız' tavrındalar. Tam üyeliğe hazırlık tek taraflı olmaz, her iki tarafın da bu konu için gayret sarf etmesi gerekiyor." Şöyle bir hafızamızı yoklayıp geriye, 1995 yılındaki Gümruk Birliği'nin tamamlanmasına ilişkin 'Ortaklık Konseyi Kararı'nın alıncığı oturuma gidelim. O tarihte topluluğa dahil olan 15 üye devlet, Türkiye gibi bir ülkenin Avrupa'nın önde gelen sanayileşmiş ülkeleriyle sanayi ürünlerinde gümruk birliğine girmesinin çok geniş çapı bir girişim olduğunu belirtirler. Gümruk Birliği'nin başarılı olması için orta ve uzun vadede büyük meblağlarda Türkiye'ye destek olacaklarını açıklamışlardır. Bu hatırlatmadan sonra AB'nin şu anki tavrını düşünelim... Kabaaloğlu, geçmişte yapılan açıklamalarla bugünkü uygulamaların çelişkili olduğunu düşünüyor. Kabaaloğlu, "Türkiye'ye verilen 200-300 milyon Euro'luk destek 72 milyon nüfuslu bir ülkenin tam üyeliğe hazırlanması için çok küçük bir tutar. Türkiye yeni dönemde karşı taraftaki olumsuz yaklaşımları da dikkate alarak, karşı tarafı ısrıttırmadan daha talepkâr olmalı" diyor. Yeni yeni hükümetin dikkat etmesi gereken ilk faktör, fonlar konusunda daha istekli olması.

"Kamuoyundaki olumsuz algı değişmeli"

Hem Türkiye, hem Avrupa kamuoyunda son zamanlarda olumsuz algıların hakim olmaya başladığı bir gerçek. Bu konunun da seçimin sonra iktidara gelecek hükümetin öncelikli gündem maddelerinden biri olması gerektiğini söyleyen Kabaaloğlu'na göre, Türkiye'de AB konusu yeterince anlaşılmasın değil. Türkiye'de bir AB'nin olamayacağı bilincinde olan Avrupalı siyasetçilerin, son dönemdeki huzul

AB yetkililerinin genişleme konusundaki endişeleri kişiselleştirilmemeli.

AB fonlarından ve yardımlarından faydalanmak için daha talepkâr olunmalı.

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği kadroları acilen güçlendirilmeli.

Müzakere yapılan Avrupalı heyetlerle yakın dostluklar kurulmalı.

genişlemenin yarattığı endişeler nedeniyle Türkiye'ye karşı temkinli yaklaşımların beliren Kabaaloğlu, "Bugün 27 ükeli bir birlik haline gelmiş olan AB'nin temkinli yaklaşımına hak vermek mümkün değil. Çünkü AB ülkeleri genişlemenin olumsuz pek çok etkisiyle karşı karşıya kaldı. Fakat Türkiye de 1963 yılındaki Türkiye'ye değil, güçlü bir ekonomik ve siyasi yapıya sahip. Bu nedenle Avrupa'nın olumsuz yaklaşımını kişiselleştirmek gerekiyor" diyor.

"Bazı süreçlerde geç kaldık"

Türkiye-AB ilişkilerinde 2002-2007 yılları arasında gelinen noktanın abartılmaması gerektiğini dile getiren Kabaaloğlu, "1999 yılındaki adaylık statümüzün yeniden teyit edildiği Helsinki Zirvesi dönemini hatırlayalım... Zirve sonrasında da koalisyon hükümeti hiç kimsenin beklemediği kadar büyük bir hızla Anayasa değişikliğini gerçekleştirmişti. MHP, ölümlü cezasının kaldırılmasına 'Hayır' dememişti. Aslına bakarsanız 1999-2002 yılları arasında atılan adımlar, bana göre çok daha kapsamlıydı. 2002'den sonra yapılanlar kamuoyuna çok daha iyi tanıtıldı" diyor. 2004'ten sonra yeni müzakerelerin başlaması sürecinde alınan bazı kararların tereddütler yarattığını hatırlatan Kabaaloğlu, "Bazı müzakereleri tayininde geç, kalınmasının çok önemli zamanların yitilmesine neden olduğunu vurguluyor. 2004-2007 yılları ara-

sında daha hızlı hareket edilmiş olsaydı, bugün Türkiye-AB ilişkilerinin çok daha farklı bir noktada olabileceğini belirten Kabaalioglu, Türkiye'deki devlet adamlarının son üç yıllık dönemde 'Müzakereler açılın yeter, ne kadar süreceği önemli değil' şeklinde bir yaklaşıma sahip olduğunu düşünüyor. Bu yaklaşımın AB yetkilileri ve Türk bürokratlarını tereddütte düşürdüğünü belirten Kabaalioglu, önümüzdeki dönemde Avrupa ve Türkiye'yi temsil eden siyasetçi ve bürokratların gittikçe azalmakta olan kişisel ve dostane ilişkilere yeniden ağırlık vermelerinin ilişkilere olumlu yansıyacağını altını önemle çiziyor.

Hükümetlerarası konferansa dikkat!

AB, 2000 yılındaki Nice Zirvesi sonunda bağlayıcı olmayan AB Temel Haklar Şartı'nı kabul etmişti. Bunun da yer alması gereken en uygun belgenin Anayasal Antlaşma olduğu düşünülmüştü... Bugünün Avrupasında yaşanan Anayasa krizini 2000'li yıllara bağlayan Kabaalioglu, "AB, Anayasal Antlaşma yerine konsolide bir metin hazırlasaydı, bugünkü sorunlarla karşı karşıya kalmazdı. Anayasa tabiri AB'nin derinlemesine entegrasyonunu biraz endişeyle izleyen İngiltere gibi ülkelerde tepkiyle karşılandı. Oysa Anayasa yerine metne 'konsolide antlaşmalar' ya da 'bütünleştirilmiş antlaşmalar' gibi bir isim verselerdi, bu kadar sorun ortaya çıkmazdı" diyor. Geçtiğimiz Haziran ayındaki zirvede Anayasa'ya oranla daha az iddialı bir metinde anlaşacakları sinyali veren 27 ülkeli AB'nin, kurumsal yapısında bir reform yapılmasının şart olduğu görüşündeki Kabaalioglu, Temmuz ayında düzenlenen hükümetlerarası konferanstan çıkacak olan sonuçların dikkatle takip edilmesi gerektiğini belirtiyor.

Can Baydarol AB Uzmanı

"NE KRİZ YARATMALIYIZ, NE DE ALTTAN ALMALIYIZ"

Uzun yıllardır Türkiye'nin birliğe uyumu konusunda çalışmalar yürüten AB Uzmanı Can Baydarol, yeni hükümet kadrolarının AB sürecini küresel boyuttaki sorunlarla birlikte değerlendirerek, kamuoyuna yeniden anlatması gerektiğini vurguluyor. AB sürecinin ve hedefinin tek bir siyasi partinin politikası olmadığı ve bu sürecin, Türkiye'nin 44 yıllık bir stratejik arayışının ürünü olduğunun anlaşılması gerektiğini düşünen Baydarol, "Özellikle 2007 yılının ilk yarısında azalma eğilimine giren AB sürecine verilen destek, yeniden eski temposunu kavuşmalı" diyor.

"İletişim stratejileri yenilenmeli"

Peki, Türk toplumunda son aylarda gittikçe artan AB karşıtlığı sorunu nasıl çözülebilir? Can Baydarol, Türkiye'nin AB konusunda yeni ve bugünkünden değişik bir iletişim stratejisi izlemesi gerektiği görüşünde... AB içindeki Türkiye tartışmalarının neden olduğu belirsizlik algılarının sadece Türkiye'nin değil, AB'nin de çıkarlarını zedeleyecek kadar süreci baltaladığını belirten Baydarol, "Türkiye fazla alttan aldıkça AB içindeki Türkiye karşıtlarına gereksiz zemin kazandırıyoruz düşüncesindeyim. Örneğin Kıbrıs konusunu ele

alalım... Bu konudaki tikanıklığın aşılmasında öznelere nesnelerin yer değiştirdiğinin ve Kıbrıs sorununun çözümünde adım atacak olanın artık Türkiye olamayacağının vurgulanması gerekiyor" diyor.

Duraklama dönemi gerçeği

Basında ve kamuoyunda Türkiye-AB ilişkilerinin duraklama döneminde olduğu, hatta gerilemeye başladığı algısı aslında hiç de yanlış değil. Türkiye-AB ilişkilerinin gidişatını olumsuz etkileyen bu algı için Can Baydarol şunları söylüyor: "Bu algının varlığını kabul ediyorum, hatta biraz daha ilerisini düşünelim: Eğer gerçekleşen seçimlerden hemen sonra gündemimiz yeniden cumhurbaşkanlığı seçimi ve olası bir Anayasa kriziyle sarsılırsa, yeniden bir erken seçim ihtimali doğar. Bu durumda da 2007 yılını kaybederiz. Aslında bu kriz senaryolarını düşünmek bile 2007 yılı büyük oranda kaybedildi ama doğal olarak bu noktada en önemli faktör Türkiye ve Türkiye'nin yapmadıkları değil, aynı zamanda Fransa seçimleri ve Sarkozy faktörüdür" diyor.

Yeni hükümet öncelikli olarak Arap saçına dönen Türkiye-AB ilişkilerinin yeniden tanımını yapmalı ve derhal yeni bir iletişim stratejisi geliştirmeli

Yeni hükümet, AB karşısında sorunların çözümünü aşamasında fazla alttan alan bir tavır sergilememeli

Yeni hükümetin bir taraftan AB konusunda uyum çalışmalarını hızlandırıp, karşı tarafın eline koz vermeyecek şekilde adımlar atması gerekirken, diğer yandan da siyasi ve teknik boyutta girişimlerde bulunması gerekiyor

Yeni hükümet, 2007 yılını kaybetmemiz için cumhurbaşkanlığı ve Anayasa krizine engel olacak tavır sergilemeli

Tulü Gümüştekin CPS Yönetim Kurulu Başkanı

“TÜRKİYE KARŞITLARININ ELİNE KOZ VERMEMELİYİZ”

Tulü Gümüştekin, Türkiye'deki özel sektörün menfaatlerini korumak ve sıkıntılarını AB kurumları nezdinde savunabilmek için Türkiye'yi ve Türkiye dosyasını iyi anlayan, aynı zamanda Brüksel'i de iyi bilen insanların olması gerektiğini düşünerek yola 90'lı yılların ortalarında yola çıkmış bir isim... "AB, ekonomik ve sosyal gidişattaki genilemede, günah keçisi olarak 'genişler'ne'yi gösteriyor" diyen Tulü Gümüştekin'e göre, Avrupa kamuoyu genişlemenin faydalarını özümseyemediği için Türkiye'ye "Hayır" diyor. Avrupa kamuoyunun kavram olarak genişlemeye sıcak bakmadığının anlaşılması gerektiğini düşünen Gümüştekin, Türk kamuoyuna da 'Avrupalı bizi istemiyor' psikolojisinden hemen çıkmasını tavsiye ediyor. Zaman içinde genişlemenin Avrupa'ya kazandırdıklarının daha iyi anlaşılacağını öngören Gümüştekin, birkaç yıl içinde Avrupa'nın Türkiye'ye bakışının değişeceğini emin. Bu fotoğrafın içinde yeni hükümete önemli görevler düştüğünü hatırlatan Gümüştekin, "Türkiye, Türkiye karşıtlarının eline koz vermemeli. Hükümet, AB sürecini kararlılıkla sürdürmeli. 2003-2007 döneminde AKP hükümetinin süreçle ilgili izlediği politika, bugüne kadar izlenmiş en kararlı politikalarından biriydi. En zor paketler çıkarıldı. Hatalar yapıldı kuşkusuz, eksikler de vardı ama AKP çoğunlukla doğru politikalar izledi... 2009 önemli bir takvim, bu tarihe kadar yeni hükümetin atması gereken pek çok önemli adım var. 20 yıl sonrasının refahını öngörecektir başka alternatif bir proje görmediğimize göre AB projesine inanmamız gerekiyor" diyor.

Özel kurumlar hem kendi içlerinde AB ile ilgili birimler oluşturmalı, hem de dışardan yardım almalı

Türkiye-AB ilişkileri her gün bir önceki günden daha iyi bir noktaya doğru gidiyor

Türk kamuoyu 'Avrupa beni istemiyor' psikolojisinden uzaklaşmalı. Türkiye-AB ilişkilerine duygusal yaklaşılmalı

Yeni hükümet, AB yolunda kararlılıkla ilerlemeye devam etmeli

Prof. Dr. Beril Dedeoğlu GS Ün. Öğretim Üyesi

“SÜREÇ İKİ DÜZEYDE YÜRÜTÜLMELİ”

"Yeni hükümet AB sürecini bir devlet politikası olarak benimseyecektir. Bununla birlikte partilerin tutumları, cesaretleri, riske girme kapasiteleri ve AB'nin tavrı bu sürecin ne kadar devam edeceğini, hacmini ve verimliliğini etkileyecektir. Eğer yeni iktidar bu süreci hızlandırmaya arzundaysa süreç aynı anda iki düzeyde yürütülmeli... Bunlardan birincisi, müzakere başlıkları olarak bilinen ama aslında ülkenin AB standartlarına erişmesinin kriterleri olarak da adlandırılacak konuların hızlı uygulanmasıdır. Bu maddeler, teknik meseleler olarak görülebilir, ancak bu kesinlikle teknik bir mesele değil. Bu maddeler ekonomik ve sosyal yaşamın hem teknik, hem hukuksal, hem de pratik alanlarında toplu bir değişim gerektirir. Bu haliyle de ciddi bir siyasal alana işaret eder. Başlıkların, konularının birbirleriyle bağlantılı olması da, 'Bir konu bitsin, sonra ötekine bakarız' anlayışının terk edilmesi-

ni gerektirir. Bu noktada, paralel yürütülmesi gereken ikinci alan ortaya çıkıyor. Bir ülke köylülükten kentliliğe geçiyorsa, tarım para yutan değil, para kazandıran bir sektör oluyorsa, yapısal dönüşüm geçiriyor demektir. Bu da, ciddi bir direnç üretir. İşte ikinci boyut, bu toplumsal direncin bir toplumsal seferberliğe dönüştürülmesi sürecidir. Diğer bir ifadeyle ortak hedef geliştirilmesi ve dönüşümden zarar görecektir olanlar için telâfi mekanizmalarının oluşturulması gerekir. Bu uygulamanın bir diğer ayağını da, AB halkalarının Türkiye ile ilgili kanaatlerini pozitif çevirecek işlere yönelmesi oluşturur."

Türkiye'ye pozitif bakan Avrupa kamuoyunun bu tutumunu sürdürmesini sağlamak için Türkiye'deki pozitif gelişmelerin duyurulması gerekiyor

Türkiye karşıtı kamuoyları için ciddi bir kamu diplomasi stratejisine ihtiyaç var ve yeni hükümet bu işe para harcamayı göze almalı

Yeni hükümet demokrasi, insan hakları, hukuk devleti konularında kaza yapmamalı ve iyi komşuluk politikasını ihlâl etmemeli